

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Кафедра правознавства

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО»

з підготовки здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань	08 Право <i>(код і назва)</i>
Спеціальність	081 Право <i>(код і назва)</i>
Освітня програма	Право <i>(назва)</i>

Полтава 2023 рік

Укладач програми:

Олег КУЛЬЧІЙ – кандидат юридичних наук, доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри правознавства Полтавського університету економіки і торгівлі


Рецензенти програми:

Сергій КОРОЄД – д. ю. н., професор, професор кафедри права Закладу вищої освіти «Університет Короля Данила»;

Кристина РЕЗВОРОВИЧ – д. ю. н., доцент, завідувачка кафедри цивільного права та процесу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Програма навчальної дисципліни «Міжнародне приватне право» обговорена і схвалена на засіданні кафедри правознавства, протокол засідання кафедри від 25 травня 2023 р. № 10.


Завідувач (начальник) кафедри правознавства
д. ю. н., професор

 Галина ЛАВРИК

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми «Право»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 081 «Право»

к. ю. н., доцент

 Олег КУЛЬЧІЙ

Анотація навчальної дисципліни

Міжнародне приватне право є важливою навчальною дисципліною і вивчається з метою забезпечення професійної підготовки фахівців у сфері юриспруденції згідно з сучасними кваліфікаційними вимогами. Основне її завдання полягає в ознайомленні здобувачів з теоретичними та практичними питаннями колізійного та матеріально-правового регулювання приватноправових та процесуальних відносин з іноземним елементом, зокрема предметом і методом міжнародного приватного права, його системою та джерелами; особливостями правозастосування в даній галузі (поняттями та видами колізійних норм, підставами та межами застосування іноземного приватного права судовими органами України); правовим статусом суб'єктів міжнародних приватноправових відносин, особливостями правового регулювання відносин власності, зобов'язальних, сімейних, спадкових, трудових та інших відносин, ускладнених іноземним елементом.

Завданням навчальної дисципліни є засвоєння основних міжнародно-правових угод і конвенцій з регулювання приватноправових відносин, ускладнених іноземним елементом; знання вітчизняного законодавства з міжнародного приватного права; формування навичок застосування норм іноземних держав в межах національної правової системи (зокрема при укладенні міжнародних комерційних контрактів), вмінь щодо вирішення колізій у регулюванні приватноправових відносин законодавством різних держав; вирішенні спорів у міжнародних комерційних арбітражних судах.

Annotation of educational discipline

Private International Law is an important academic discipline and is studied in order to provide professional training for legal professionals in accordance with modern qualification requirements. Its main objective is to familiarize students with theoretical and practical issues of conflict and substantive regulation of private legal relations and procedural relations with a foreign element, in particular with the subject and method of private international law, its system and sources; features of law enforcement in this area (concepts and types of conflict of laws, grounds and boundaries of application of foreign private law by judicial authorities of Ukraine); legal status of subjects of international private law.

The purpose of the course is to study basic international agreements and conventions regulating private law relations, complicated by a foreign element; knowledge of national legislation on private international law; formation of skills in applying the rules of foreign countries within the national legal system (in particular when entering into international commercial contracts), the ability to resolve conflicts in the regulation of private law

relations by the legislation of different states; resolution of disputes between national and international courts; learning how to apply the rules of private international law in international practice.

Zusammenfassung der Ausbildungsdisziplin

Das Internationale Privatrecht ist eine wichtige akademische Disziplin und wird studiert, um eine den modernen Qualifikationsanforderungen entsprechende Berufsausbildung für Juristen zu gewährleisten. Sein Hauptziel ist es, die Studenten mit theoretischen und praktischen Fragen der Kollision und der materiellen Regelung der privaten Rechtsbeziehungen und der prozessualen Beziehungen mit einem ausländischen Element vertraut zu machen, insbesondere mit dem Gegenstand und der Methode des internationalen Privatrechts, seinem System und seinen Quellen; Merkmale der Rechtsdurchsetzung in diesem Bereich (Konzepte und Arten von Rechtskollisionen, Gründe und Grenzen der Anwendung des ausländischen Privatrechts durch die Justizbehörden der Ukraine); Rechtsstatus der Subjekte des internationalen Privatrechts.

Das Ziel des Kurses ist das Studium der grundlegenden internationalen Abkommen und Konventionen, die die privatrechtlichen Beziehungen regeln, die durch ein ausländisches Element kompliziert sind; die Kenntnis der nationalen Gesetzgebung zum internationalen Privatrecht; die Bildung von Fähigkeiten bei der Anwendung der Regeln ausländischer Länder innerhalb des nationalen Rechtssystems (insbesondere beim Abschluss von internationalen Handelsverträgen), die Fähigkeit, Konflikte bei der Regelung der privatrechtlichen Beziehungen durch die Gesetzgebung verschiedener Staaten zu lösen; die Lösung von Streitigkeiten zwischen nationalen und internationalen Gerichten; das Erlernen der Anwendung der Regeln des internationalen Privatrechts in der internationalen Praxis.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Міжнародне приватне право» укладена відповідно до освітньо-професійної програми «Право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 Право, розробленої на підставі стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2022 року № 644.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є міжнародні приватноправові відносини (ґрунтуються на засадах юридичної рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності, суб'єктами яких є фізичні та юридичні особи), ускладнені іноземним елементом.

Метою дисципліни є глибоке засвоєння студентами обсягу знань, що формують правничий світогляд особистості, юридичне мислення, набуття навичок застосування теоретичних правових знань у практичних ситуаціях, що виникають у сфері міжнародних приватноправових відносин. Важливою складовою є набуття навичок самостійної роботи, необхідних для подальшого поглиблення й оновлення правових знань, що безпосередньо формує правосвідомість і правову культуру фахівця.

Міжнародне приватне право, зважаючи на глобалізацію світової економіки, розширення міжнародної торгівлі та співпраці, розвиток транснаціональних корпорацій та інтеграційних об'єднань, є однією з актуальних галузей, що входять до підсистеми приватного права України. Адже саме ця галузь врегульовує відносини, що виникають у зв'язку з участю іноземних елементів у приватно-правових відносинах, та відносини пов'язані з ефективним захистом прав та законних інтересів учасників таких відносин. Міжнародне приватне право має велике значення для судового захисту прав та інтересів суб'єктів міжнародних приватно-правових відносин, а також для сприяння позасудовому врегулюванню спорів. Тому необхідно, щоб майбутні юристи мали глибокі знання та практичні навички у цій галузі права (що передбачає і чинний стандарт). Однак не всі правничі школи в Україні передбачають вивчення міжнародного приватного права як обов'язкової навчальної дисципліни саме на бакалаврському рівні вищої освіти з огляду на її складність. Позитивними прикладами викладання цього предмета як обов'язкового освітнього компонента на бакалаврському рівні вищої освіти є Національний юридичний універ-

ситет імені Ярослава Мудрого¹, Львівський національний університет імені Івана Франка², Національний університет «Одеська юридична академія»³, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова⁴ та деяких інших. Структура курсу у більшості закладів освіти відповідає ustalеним уже традиціям та базується на Законі України «Про міжнародне приватне право».

«Міжнародне приватне право» є необхідною та актуальною навчальною дисципліною для підготовки сучасних юристів, які зможуть ефективно захищати інтереси своїх клієнтів у сфері міжнародних приватно-правових відносин.

Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми:

загальні:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 2);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 3);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 7);

спеціальні, фахові, предметні:

- здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права (СК 5);
- здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України (СК 6);
- здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право (СК 7);
- здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин (СК 10);
- здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції (СК 12);
- здатність до критичного та системного аналізу правових явищ (СК 13).

¹ Освітньо-професійна програма «Право» спеціальності 081 «Право», перший (бакалаврський) рівень вищої освіти / Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. 2022. URL: <https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/opp-pravo-bakalavr-2022.pdf>

² Освітньо-професійна програма «ПРАВО» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 Право / Львівський національний університет імені Івана Франка. URL: <http://surl.li/qhmxc>

³ Освітньо-професійна програма «Цивільна та господарська юрисдикція» / Національний університет «Одеська юридична академія». URL: <http://surl.li/qhmtd>

⁴ Освітньо-професійна програма «Право» / Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. 2022. URL: <http://surl.li/qkfc>

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми. В результаті освоєння дисципліни студент повинен:

- визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин (РН 1);
- проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел (РН 3);
- давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю (РН 5);
- оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему (РН 6);
- застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права (РН 8);
- самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій (РН 9);
- знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права (РН 13);
- пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів (РН 19);
- виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки (РН 20).

Навчальна дисципліна є **обов'язковою** у відповідності до навчального плану.

Форма підсумкового контролю знань – **екзамен**.

ПРОГРАМНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1.

Загальні засади міжнародного приватного права

Тема 1. Вступ до міжнародного приватного права.

Поняття, предмет та система міжнародного приватного права. Тенденції розвитку та особливості предмета міжнародного приватного права зарубіжних держав. Вибір та застосування іноземного права. Сфера дії міжнародного приватного права, його роль в організації міжнародних економічних, наукових та культурних зв'язків. Значення міжнародного приватного права в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності.

Предмет міжнародного приватного права. Приватні відносини міжнародного характеру. Поняття та види іноземного елемента у відносинах цивільно-правового характеру.

Методи правового регулювання у міжнародному приватному праві. Склад та природа норм міжнародного приватного права. Колізійне право. Матеріальне право. Подолання колізійної проблеми як загальний метод міжнародного приватного права. Колізійно-правовий і матеріально-правовий способи регулювання правовідносин, ускладнених іноземним елементом.

Роль порівняльного методу дослідження у вивченні міжнародного приватного права.

Поняття міжнародного приватного права. Місце міжнародного приватного права в правовій системі. Принципи та функції міжнародного приватного права.

Зародження і розвиток міжнародного приватного права. Становлення доктрини міжнародного права. Сучасні проблеми міжнародного приватного права. Міжнародні наукові інститути та організації, що займаються проблемами міжнародного приватного права.

Тема 2. Джерела (форми) міжнародного приватного права.

Загальна характеристика джерел міжнародного приватного права, їх види. Питання про доктрину та «автономію волі» як джерел міжнародного приватного права. Джерела *Lex mercatoria*.

Внутрішнє законодавство як джерело міжнародного приватного права. Закони про міжнародне приватне право та інші нормативні акти зарубіжних країн.

Українське законодавство з питань міжнародного приватного права. Характеристика Закону України «Про міжнародне приватне право».

Міжнародний договір як джерело міжнародного приватного права. Співвідношення міжнародного договору та внутрішнього закону.

Уніфікація та гармонізація міжнародного приватного права: поняття, відмінності та взаємодія.

Багатосторонні договори, які містять уніфіковані колізійні та матеріальні норми. Міжнародні центри з підготовки конвенцій у галузі міжнародного приватного права.

Судовий прецедент як джерело міжнародного приватного права в окремих країнах системи загального права. Значення судової і арбітражної практики в системі джерел міжнародного приватного права. Звичай як джерело міжнародного приватного права. Торгові звичаї. Звичай ділового обороту.

Тема 3. Колізійні норми міжнародного приватного права. Застосування іноземного права.

Вчення про колізійну норму. Поняття та передумови колізій законів у міжнародному приватному праві. Об'єктивна необхідність колізійних норм. Поняття, структура та види колізійних норм. Основні формули прикріплення та сфера їх застосування. Принципи колізійного права. Принцип найтіснішого зв'язку.

Принцип автономії волі у міжнародному приватному праві.

Особливості та кваліфікація колізійної норми. Конфлікт кваліфікацій та методи його розв'язання. Застосування колізійних норм. Проблеми застосування колізійних норм.

Приховані колізії законів. Зворотне відсилання та відсилання до права третьої країни. Наслідки обходу закону. Застереження про публічний порядок.

Встановлення змісту норм іноземного права.

Уніфікація та гармонізація у міжнародному приватному праві: поняття, відмінності та взаємодія.

Уніфіковані норми: їх правова природа, види та призначення.

Поняття правового режиму та його види. Взаємність у міжнародному приватному праві. Матеріальна та формальна взаємність. Реторсії у міжнародному приватному праві.

Тема 4. Правове становище фізичних осіб у міжнародному приватному праві.

Особистий закон фізичної особи.

Правовий статус іноземців і осіб без громадянства в Україні. Визначення понять «іноземець» та «особа без громадянства» за законодавством України.

Цивільна правоздатність і дієздатність іноземних фізичних осіб. Національний режим. Колізійні питання дієздатності.

Особливості правового статусу біженців, біпатридів.

Безвісна відсутність та оголошення особи померлою у міжнародному приватному праві. Відносини щодо визнання фізичної особи не-

дієздатною, обмеження дієздатності фізичної особи у міжнародному приватному праві.

Правовий статус закордонного українця.

Тема 5. Правове становище юридичних осіб у міжнародному приватному праві.

Поняття особистого закону (статуту) і національності юридичної особи. Основні критерії для визначення державної належності юридичних осіб. Доктрини (теорії) інкорпорації, осілості, центру експлуатації, контролю.

Цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи за законодавством України. Особистий закон іноземної організації, яка не є юридичною особою згідно з іноземним правом.

Іноземні юридичні особи в Україні, правовий режим їх діяльності. Правовий статус підприємств з іноземними інвестиціями в Україні. Особливості правового становища представництв іноземних юридичних осіб, а також постійних представництв нерезидентів на території України.

Міжнародні транснаціональні корпорації. Проблема міжнародних юридичних осіб.

Діяльність українських юридичних осіб за кордоном.

Тема 6. Держава як учасник приватноправових відносин з іноземним елементом.

Особливості правового положення держави у міжнародних цивільних правовідносинах.

Поняття та види імунітету держави у міжнародному приватному праві. Імунітет власності держави. Законодавство і судова практика зарубіжних країн про імунітет іноземної держави. Міжнародно-правові кодифікації з питань імунітету держави.

Законодавство України стосовно можливості відмови від усіх чи певного виду імунітету.

Проблемні питання імунітету держави-агресора.

Модуль 2.

Особливості регулювання окремих видів приватноправових відносин, ускладнених іноземним елементом

Тема 7. Право власності у міжнародному приватному праві.

Особливості правового регулювання відносин власності у міжнародному приватному праві. Право власності на окремі види майна. Майно, яке не може перебувати у власності громадян, юридичних осіб, міжнародних організацій і юридичних осіб інших держав на території України.

Колізійні питання права власності.

Угоди про взаємне визнання прав та регулювання відносин власності між Україною та іншими державами.

Особливості майнових прав іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні. Колізійні питання права власності і вирішення їх у законодавстві України, інших держав та у міжнародних договорах.

Правовий режим іноземної власності на території України. Система гарантій іноземним інвесторам, зокрема у разі зміни законодавства про іноземні інвестиції. Міжнародний захист іноземних інвестицій.

Правовий режим власності держави Україна, українських громадян і юридичних осіб за кордоном.

Правові питання націоналізації у міжнародному приватному праві. Екстериторіальна дія законів про націоналізацію. Націоналізація та питання компенсації.

Тема 8. Регулювання відносин щодо інтелектуальної власності у міжнародному приватному праві.

Поняття, принципи та джерела права інтелектуальної власності у міжнародному приватному праві.

Міжнародно-правова охорона авторських прав. Основні міжнародні угоди щодо охорони авторських і суміжних прав.

Промислова власність та її міжнародна охорона. Угода СОР щодо торговельних аспектів прав інтелектуальної власності.

Колізійне регулювання питань про реєстрацію права на торговельні марки.

Тема 9. Правочини та зобов'язання в міжнародному приватному праві. Загальні положення про договір у міжнародному приватному праві.

Поняття та види правочинів з іноземним елементом. Форма і зміст правочину. Сфера дії права, що застосовується до правочину.

Особливості колізійного регулювання договірних зобов'язань у міжнародному приватному праві. Належне та неналежне виконання міжнародно-правових зобов'язань.

Загальні положення договірних права у міжнародному обігу.

Поняття і особливості зовнішньоекономічного договору (контракту) (використання альтернативної термінології).

Поняття зобов'язального статуту правочину. Сфера дії права, що застосовується до договору.

Колізійні питання договірних зобов'язань. Закон, що застосовується до форми договору. Застосування права з питань змісту контракту. Вибір права за згодою сторін договору. Право, що застосовується до договору за відсутності згоди сторін про вибір права. Випадки застосування імперативних колізійних прив'язок.

Вимоги чинного законодавства України стосовно форми, змісту і порядку укладення зовнішньоекономічних договорів (контрактів). Типові (модельні) договори.

Застосування «Правил ІНКОТЕРМС» в зовнішньоекономічних договорах.

Тема 10. Договір міжнародної купівлі-продажу товарів.

Уніфікація матеріально-правових норм у сфері міжнародної купівлі-продажу товарів. Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів (Відень, 1980 р.). Сфера застосування та загальні положення. Поняття договору міжнародної купівлі-продажу товарів. Критерії відмежування від інших договорів.

Укладання договору міжнародної купівлі-продажу товарів. Визначення моменту, з настанням якого договір вважається укладеним.

Зобов'язання продавця. Засоби правового захисту у випадку порушення договору продавцем.

Зобов'язання покупця. Засоби правового захисту у випадку порушення договору покупцем.

Правила переходу ризику у зв'язку з втратою чи пошкодженням товару. Вирішення питання про перехід права власності відповідно до норм застосовного права. Наслідки розірвання договору. Поняття та склад збитків у зв'язку з порушенням та розірванням договору, вимоги щодо їх відшкодування. Підстави звільнення від відповідальності та порядок їх застосування.

Позовна давність у міжнародній купівлі-продажу товарів. Строк позовної давності та початок його перебігу. Загальне обмеження строку позовної давності та можливість його зміни. Наслідки впливу строку позовної давності.

Тема 11. Міжнародні перевезення вантажів і пасажирів.

Поняття та види міжнародних перевезень і правові підстави їх здійснення. Загальна характеристика джерел права, що регулюють міжнародні перевезення. Уніфікація правил міжнародних перевезень та основні транспортні конвенції. Внутрішнє законодавство України. Цивільний кодекс, транспортні кодекси (статути).

Міжнародні залізничні перевезення. Основні міжнародні конвенції у сфері залізничних перевезень. Конвенція про міжнародні залізничні перевезення (КОТІФ) та інші. Відповідальність сторін за договором перевезення вантажу, пасажирів і багажу.

Міжнародні автомобільні перевезення. Основні міжнародні конвенції у сфері автомобільних перевезень. Конвенція про Договір міжнародного дорожнього перевезення вантажу (Женева, 1956 р.) та інші. Відповідальність сторін за договором. Обмеження відповідальності перевізника.

Міжнародні повітряні перевезення. Основні міжнародні конвенції у сфері авіаперевезень. Конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень (м. Монреаль, 1999 р.) Відповідальність перевізника за збереження вантажу, життя і здоров'я пасажера. Межі відповідальності.

Міжнародні морські перевезення. Основні міжнародні конвенції у сфері морських перевезень, вантажів. Колізії законів у галузі торговельного мореплавства. Застосування права до відносин за договорами морського перевезення вантажів, фрахтування судка на термін, фрахтування судна без екіпажу, лізингу, буксирування, морського страхування, а також за договорами морського перевезення пасажера і морського круїзу.

Документи, що підтверджують наявність і зміст договору морського перевезення вантажу: рейсовий чартер, коносамент.

Визначення правовідносин між перевізником і одержувачем вантажу.

Відповідальність перевізника за втрату, нестачу і пошкодження вантажу. Підстави звільнення від відповідальності. Навігаційна помилка. Обмеження відповідальності перевізника при незазначеній вартості вантажу. Розрахункова одиниця. Відповідальність перевізника за шкоду, заподіяну внаслідок смерті пасажера або ушкодження його здоров'я. Межі відповідальності перевізника.

Претензії та позови з міжнародних перевезень, вантажів і пасажирів. Особливості обчислення строків претензійної та позовної давності.

Тема 12. Зобов'язання внаслідок заподіяння шкоди у міжнародному приватному праві.

Позадовігні зобов'язання у міжнародному приватному праві.

Деліктні зобов'язання з іноземним елементом в міжнародному приватному праві. Колізії законів, що регулюють зобов'язання внаслідок завдання шкоди. Колізійні питання деліктних зобов'язань в українському законодавстві. Закон, що застосовується до зобов'язань внаслідок завдання шкоди. Питання про можливість вибору сторонами зобов'язання застосовуваного права.

Міжнародні договори стосовно деліктної відповідальності. Питання деліктних зобов'язань у договорах про правову допомогу. Особливості відшкодування шкоди, завданої іноземною державою.

Колізійні та матеріально-правові норми щодо позовної давності.

Право, що застосовується до відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.

Обмеження відповідальності в окремих деліктних правовідносинах з іноземним елементом (за шкоду від забруднення радіоактивними відходами, за шкоду від забруднення нафтою, у сфері з космічної діяльності тощо).

Тема 13. Трудові відносини у міжнародному приватному праві.

Міжнародне приватне трудове право як підгалузь міжнародного приватного права.

Трудові відносини з іноземним елементом та джерела їх правового регулювання. Міжнародні правові документи про правовий статус і захист трудящих-мігрантів.

Колізійні питання трудових відносин. Колізійні прив'язки застосовувані до регламентації трудових відносин з іноземним елементом (право, що застосовується до трудового договору).

Трудова діяльність іноземців і осіб без громадянства в Україні та порядок її здійснення.

Праця громадян України за кордоном. Регулювання посередництва у працевлаштуванні на роботу за кордоном.

Відшкодування шкоди працівникові за міжнародними договорами України з питань трудової діяльності та соціального забезпечення працівників.

Тема 14. Шлюбно-сімейні відносини у міжнародному приватному праві.

Особливості правового регулювання шлюбно-сімейних відносин у праві різних держав.

Колізійне регулювання укладання та розірвання шлюбу в міжнародному приватному праві.

Правові наслідки шлюбу, укладеного з іноземцем.

Правове регулювання особистих немайнових відносин подружжя, ускладнених іноземним елементом.

Правове регулювання майнових відносин подружжя, ускладнених іноземним елементом.

Міжнародне усиновлення та його наслідки.

Аліментні зобов'язання в міжнародному приватному праві.

Тема 15. Спадкові відносини в міжнародному приватному праві.

Поняття та принципи спадкування у міжнародному приватному праві. Основні колізії у спадкуванні за міжнародним приватним правом. Міжнародно-правове регулювання спадкових відносин.

Спадкові права іноземців в Україні.

Спадкові права українських громадян за кордоном.

Правовий режим відумерлої спадщини у міжнародному приватному праві.

Заповідальний відказ і заповіт з умовою та їх колізійне регулювання у міжнародному приватному праві.

Тема 16. Цивільний процес у міжнародному приватному праві

Поняття, зміст і місце цивільного процесу в системі міжнародного приватного права. Джерела міжнародного цивільного процесу.

Міжнародна підсудність: поняття, види та способи визначення. Прерогаційні угоди.

Право на судовий захист і цивільні процесуальні права та обов'язки іноземних громадян, осіб без громадянства та іноземних підприємств і організацій в Україні. Процесуальне положення іноземної держави. Встановлення змісту іноземного права.

Тема 17. Міжнародний комерційний арбітраж.

Поняття і правова природа міжнародного комерційного арбітражу, міжнародно-правові засади його діяльності. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж».

Арбітражна угода: форма, зміст та правове значення.

Види третейських (арбітражних) судів. Арбітраж *ad hoc*.

Міжнародний комерційний арбітражний суд і Морська арбітражна комісія (МАК) при Торгово-промисловій палаті України, їх компетенція і регламентація діяльності.

Міжнародні комерційні арбітражі в інших країнах.

Конвенція про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958 р.).

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Офіційний вісник України*. 2010. № 72/1. Ст. 2598.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003р. № 436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Кодекс торгового мореплавства України від 23.05.1995р. № 176. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Кримінальний кодекс України: прийнятий 5 квітня 2001 року // *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.
5. Митний кодекс України: прийнятий 13 березня 2012 року // *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44-45; № 46-47; № 48. Ст. 552.
6. Повітряний кодекс України від 19.05.2011р. № 3393. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>
7. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
8. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. № 435-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
9. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1618-15>
10. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16 травня 1991 року № 959. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
11. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23 червня 2005 року № 2709. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>
12. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24 лютого 1994 року № 4002 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12>
13. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19 березня 1996 року № 93 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text>
14. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 51. С. 446.
15. Арбітражний регламент Комісії ООН по праву міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) від 15.06.1976р. URL: <https://icac.org.ua/wp-content/uploads/arb-rules-revised-r.pdf>
16. Афіньська конвенція про перевезення морем пасажирів та їх багажу від 13 грудня 1974 р URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_094

17. Всесвітня поштова конвенція від 11 жовтня 2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/055_001-12#Text
18. Декларація МОП основоположних принципів та прав у світі праці від 18 червня 1998 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_260
19. Декларація про встановлення нового міжнародного економічного порядку від 1 травня 1974 р. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/econ_order.shtml
20. Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй від 24 жовтня 1970 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_569 ; <https://regulation.gov.ua/documents/id210333/permits>
21. Договір про заснування Енергетичного Співтовариства від 25 жовтня 2005 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_926
22. Договір про заснування Європейської Спільноти від 25 березня 1957 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_017
23. Договір про зону вільної торгівлі від 18 жовтня 2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_n25#Text
24. Європейська конвенція про громадянство від 6 листопада 1997 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_004
25. Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж від 21 квітня 1961 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_d08 ; <http://consultant.parus.ua/?doc=00DQWD44F7&abz=0X54F>
26. Європейська конвенція про правовий статус дітей, народжених поза шлюбом від 15 жовтня 1975 р. (Стасбург) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_568
27. Європейська конвенція про усиновлення дітей від 27 листопада 2008 р. (Страсбург) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a17#Text
28. Європейська ландшафтна конвенція від 7 вересня 2005 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_154
29. Європейська угода про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (ДОПНВ) від 18 вересня 1975 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_217
30. Загальна декларація прав людини ООН. Міжнародний документ від 10 грудня 1948 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015
31. Incoterms 2020. Правила ІСС з використання термінів для внутрішньої та міжнародної торгівлі / пер. з англ. ТОВ «Асоціація експортерів і імпортерів «ЗЕД». Київ : Асоціація «ЗЕД», 2020. 266 с. URL: <http://www.incoterms2020.com.ua>

32. Конвенція для уніфікації деяких правил міжнародних повітряних перевезень від 25 травня 1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_594#Text

33. Конвенція з примирення і арбітражу в рамках НБСС від 26 вересня 2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_a11#Text

34. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про визнання та приведення до виконання іноземних арбітражних рішень (підписана у Нью-Йорку 10 червня 1958 року, набрала чинності з 7 червня 1959 року) URL: https://icac.org.ua/wp-content/uploads/Text-of-UN-Convention_New-York-1958-4.pdf ; https://macom.org.ua/wp-content/uploads/Text-of-UN-Convention_New-York-1958-3.pdf

35. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_003

36. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права від 10 грудня 1982 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_183 ; <http://consultant.parus.ua/?doc=00O5WDC64C>

37. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про морське перевезення вантажів від 31 березня 1978 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_391 ; <http://consultant.parus.ua/?doc=00WA023CC0>

38. Конвенція про визнання та виконання іноземних судових рішень у цивільних або комерційних справах від 2 липня 2019 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973_001-19#Text

39. Конвенція про відкрите море від 29 квітня 1958 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_180 ; https://zakononline.com.ua/documents/show/140656__529180

40. Конвенція про договір міжнародного перевезення вантажів (КДПВ), Женева, 19 травня 1956 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_234

41. Конвенція про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення від 29 травня 1993 року (Гаага) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_365

42. Конвенція про Кодекс поведінки лінійних конференцій від 6 жовтня 1983 р. URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=00XDK12C54&abz=1NHAR> ; <https://regulation.gov.ua/documents/id48980>

43. Конвенція про колізію законів, що стосуються форми заповітів від 5 жовтня 1961 р. (Гаага). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_424

44. Конвенція про міжнародні автомобільні перевезення пасажирів та багажу від 9 липня 1997 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/997_034

45. Конвенція про міжнародні залізничні перевезення (КОТИФ) згідно з текстом Протоколу змін від 3 червня 1999 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_291#Text

46. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію від 7 грудня 1944 р., Чикаго. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_038

47. Конвенція про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів від 14 червня 1974 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_002

48. Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами від 18 травня 1965 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_060

49. Конвенція про правовий статус біженців від 28 липня 1951 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_011

50. Конвенція про створення ради митного співробітництва від 15 грудня 1950 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_184

51. Конвенція про стягнення аліментів за кордоном від 31 грудня 1956 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_425

52. Конвенція УНІДРУА про міжнародний факторинг від 28 травня 1988 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_210

53. Конвенція УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг від 28 травня 1988 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_263

54. Манільська декларація про мирне вирішення міжнародних спорів від 15 листопада 1982 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_568 ; https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/manila_declarations.shtml

55. Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП) від 14 листопада 1975 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_012

56. Міжнародна конвенція про вантажну марку від 5 квітня 1966 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896_007

57. Міжнародна конвенція про захист прав усіх трудящих-мігрантів і членів їхніх сімей від 18 грудня 1990 р. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/migrant.shtml

58. Міжнародна угода по цукру від 1992 р. від 20 березня 1997 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_097

59. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права ООН. Міжнародний документ від 16.12. 1966 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043

60. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права ООН. Міжнародний документ від 16. 12. 1966 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042

61. Сеульська конвенція 1985 р. про заснування Багатостороннього агентства з гарантування інвестицій від 11 жовтня 1985 р. URL: <https://www.miga.org/miga-convention> (англ.)

62. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 21 березня 2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Том 1. Ст. 2125. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

63. Угода про заснування Світової організації торгівлі від 15 квітня 1994 г. (Марракеська угода). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_342#Text

64. Угода про принципи формування спільного транспортного простору і взаємодії держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав у галузі транспортної політики від 9 жовтня 1997 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_054

65. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15 квітня 1994 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_018

66. Хартія економічних прав та обов'язків держав від 12 грудня 1974 р. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/rights_and_duties.shtml

67. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору від 9 липня 1997 р. URL: http://zakon.nau.ua/doc/?code=994_002

Основні рекомендовані джерела інформації:

68. Гончаренко О. М. Міжнародне приватне право : навч. посібник / О. М. Гончаренко. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 392 с.

69. Міжнародне приватне право : навч. посіб. для студентів вузів / Н. В. Аляб'єва та ін.; ред. С. Г. Кузьменко. К. : Центр навчальної літератури, 2010. 316 с. URL: <http://surl.li/qknqj>

70. Міжнародне приватне право : підручник / за ред. А. С. Довгерт, В. І. Кісіль. 2-ге вид. Київ : Правова єдність, 2014. 656 с.

71. Міжнародне приватне право : підручник / за заг. ред. Є. М. Білоусов, І. В. Яковлюк. Харків : Право, 2020. 408 с.

72. Міжнародне приватне право : підручник / за ред. В. П. Жушмана, І. А. Шуміло. Х. : Право, 2015. 320 с. URL: <http://surl.li/qknqc>

73. Фединяк Г. С. Міжнародне приватне право : підручник для студентів вузів / Г. С. Фединяк, Л. С. Фединяк. 4-те вид., доп. і перероб. К. : Атіка, 2009. 500 с.

74. Юлдашев О. Х. Міжнародне приватне право: Академічний курс : підручник для студентів вузів. К. : Ін Юре, 2004. 528 с.

Додаткові рекомендовані джерела інформації:

75. Баймуратов М. О. Міжнародне приватне (колізійне) право України: правосуб'єктність осіб: теоретико-методологічні аспекти / М. О. Баймуратов, Р. В. Чернолуцький. Суми : Університетська книга, 2009. 252 с.

76. Банчук-Петросова О. Проблеми регулювання міжнародних авіаційних перевезень пасажирів та шляхи удосконалення законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 2. С. 351-355.

77. Блінов Є., Шарикіна А. Останні зміни до законодавства з міжнародного приватного права: практичні аспекти. *Юридична газета*. 2011. 1 лют. (№ 5). С. 9.

78. Виговський О. І. Урегулювання нових інститутів міжнародного приватного права в оновленій цивільно-правовій кодифікації України. *Право України*. 2020. № 6. С. 82-94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2020_6_7.

79. Виговський О. Питання міжнародної уніфікації чекового законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 1. С. 96-99.

80. Виговський О. І. Колізійні питання обігу боргових цінних паперів у міжнародному приватному праві. *Бюлетень міністерства юстиції України*. 2011. № 8-9. С. 81-86.

81. Вінник О. М. Правове становище інвестиційних фірм за законодавством Європейського Союзу : (з точки зору адаптації українського законодавства до права ЄС). *Вісник господарського судочинства*. 2007. № 5. С. 100-110.

82. Галущенко Г. В. Проблеми встановлення змісту іноземного права в судах України. *Право України*. 2020. № 6. С. 41-53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2020_6_5.

83. Галущенко Г. Сучасні концепції визначення права, що підлягає застосуванню до суті спору в міжнародному арбітражі. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 10. С. 214-217.

84. Грамацький Е. Проблема мобільного конфлікту в міжнародному приватному праві. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 5. С. 62-64.

85. Дахно І. І. Міжнародне приватне право-4 : навч. посібник / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська. Київ : Центр учб. л-ри, 2016. 633 с.

86. Даценко І. Господарська діяльність на території України іноземних юридичних і фізичних осіб. *Юридичний вісник України*. 2004. 19-25 черв. № 25. С. 8-9.

87. Діковська І. А. Застосування Lex mercatoria міжнародним комерційним арбітражем. *Журнал східноєвропейського права*. 2015. № 12. С. 18-24.

88. Довгерт А. С. Доктрина міжнародного приватного права в Україні на зламі століть. *Право України*. 2020. № 6. С. 13-40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2020_6_4.

89. Дозорець О. Деякі практичні аспекти здійснення іноземного інвестування в Україні. *Юридична газета*. 2004. 4 листоп. (№ 20). С. 12.

90. Ісакова В. М. Міжнародна купівля-продаж товарів як об'єкт регулювання Віденської конвенції ООН «Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів» та місце принципу автономії волі у цих відносинах. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 4. С. 179-183.

91. Килимник І. І., Бровдій А. М. Міжнародне приватне право : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 111 с. URL: http://eprints.kname.edu.ua/51712/1/2015_16Н_печ_МПП.pdf

92. Кисіль В. Право, що застосовується до зовнішньоторговельних договорів: тенденції розвитку законодавчого регулювання. *Юридичний журнал*. 2004. № 2. С. 19-28.

93. Корнєєв Ю. В., Берегович Л. В. Колізійне регулювання сімейних правовідносин у міжнародному приватному праві: шляхи подолання конфлікту. *Юридичний вісник*. 2018. № 4 (49). С. 140-145.

94. Лефтерова О. І. Колізійне регулювання визначення походження дитини, народженої в «міжнародному» шлюбі. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Правознавство»*. 2019. Т. 24. № 2 (35). С. 23-33.

95. Мережко О. О. Проблеми теорії міжнародного публічного та приватного права / О. Мережко. К. : Юстиніан, 2010. 320 с.

96. Мироненко І. В. Міжнародне приватне право: навчальний посібник. – 2-ге вид., доповн. і перероб. К. : Алерта, 2013. 288 с. URL: http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/6878/1/Мироненко_І.В._Міжнародне_приватне_право_посібник_2013.pdf

97. Михайлів М. Колізійне регулювання спадкових відносин у міжнародному приватному праві. *Право України*. 2020. № 6. С. 127-147.

98. Михайлів М. О. Національне законодавство як джерело правового регулювання міжнародних спадкових відносин. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. № 3. С. 229-235.

99. Михайлів М. О. Уніфікація колізійних норм у сфері спадкових відносин. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 2. С. 131-137.

100. Міжнародне приватне право : навч. посіб. для студентів вузів / ред. В. М. Гайворонський. К. : Юрінком Інтер, 2006. 367 с.

101. Міжнародне приватне право. Закордонні наукові дослідження : довідник / уклад. А. С. Довгерт, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. Одеса : Фенікс, 2016. 383 с.

102. Міжнародне приватне право. Практикум : навчальний посібник для студентів вузів / ред. Р. А. Майданик. К. : Логос, 2010. 316 с.

103. Міжнародне приватне право: актуальні питання. *Право України*. 2013. № 7. С. 12-224.

104. Міжнародне приватне право: наукові дослідження в країнах common law : довідник / уклад. О. І. Виговський, А. С. Довгерт, Т. Р. Короткий, [та ін.] ; за ред. А. С. Довгерт. Одеса : Фенікс, 2017. 132 с.

105. Міжнародне приватне право: науково-практичний коментар / ред. А. С. Довгерт. Х. : Одісей. 2008. 352 с.

106. Мілаш В. Договірна правосуб'єктність сторін зовнішньоекономічного договору. *Право України*. 2004. № 6. С. 39-42.

107. Назаренко В. Поняття, сутність і види методів правового регулювання у міжнародному приватному праві. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 1. С. 131-133.

108. Омельченко А. В. Правове регулювання іноземних інвестицій в Україні. К. : Юрінком Інтер, 1996. 288 с.

109. Перестнюк Н. Правова кваліфікація у міжнародному приватному праві: удосконалення теоретичних і практичних підходів в Україні. *Право України*. 2020. № 6. С. 54-81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2020_6_6.

110. Плахотнюк Н. В. Проблема застосування судами іноземного права. Іноземне право: «факт» чи «право»? *Бюлетень міністерства юстиції України*. 2011. № 7. С. 65-71.

111. Покачалова А. Визначення застосовного права до забезпечувальних правочинів у міжнародному приватному праві. *Юридична Україна*. 2011. № 8. С. 66-72.

112. Ребриш Б. Ю. Колізійно-правове регулювання у сфері транскордонної недобросовісної конкуренції: європейська теорія та законодавча практика в Україні. *Право України*. 2020. № 6. С. 147-165. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2020_6_11.

113. Ручка О. А. Роль принципу реального виконання зовнішньоекономічного договору. *Адвокат*. 2004. № 9. С. 16-19.

114. Степанюк А. А. Коментар Закону України «Про міжнародне приватне право»; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Х. : Права людини, 2007. 263 с.

115. Стрельцова Є. Д. Міжнародне приватне морське право України: сучасний стан системи колізійних норм. *Право України*. 2020. № 6. С. 95-110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2020_6_8.

116. Ткаченко В. Колізійні питання реалізації права на шлюб у міжнародному приватному праві. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 6. С. 282-286.

117. Трошенко І. О. Колізійне регулювання недоговірних зобов'язань у міжнародному приватному праві України та шляхи його вдосконалення на підставі досвіду європейських країн. *Право України*. 2020. № 6. С. 111-126. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2020_6_9.

118. Трояновський О. Питання договірної відповідальності у міжнародному приватному праві. *Юридичний журнал*. 2011. № 9. С. 45-52.

119. Уніфіковані правила по інкасо (редакція 1978 р.). *Урядовий кур'єр*. 1994. 5 листопада.

120. Уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів (редакція 1993 р.). *Урядовий кур'єр*. 1994. 5 листопада.

121. Фединак Г. С. Міжнародне приватне право (у запитаннях та відповідях) : Навчальний посібник. К. : Атіка, 2000. 336 с.

122. Фединак Г. С. Правосуб'єктність транснаціональних корпорацій у час глобалізаційних процесів (аспекти міжнародного права та міжнародного приватного права). К. : Атіка, 2007. 200 с.

123. Фединак Г. С. Цивільно-правова природа транснаціональних корпорацій та їх договорів з приймаючою державою : монографія. К. : Атіка, 2008. 344 с.

124. Фурса С. Я. Про міжнародне сімейне право фахово і компетентно. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2017. № 5. С. 144-146. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2017_5_23.

125. Цірат Г. А. Міжнародний цивільний процес: шляхи реформування у сучасних умовах. *Право України*. 2020. № 6. С. 166-188. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2020_6_12.

126. Черняк Ю. В. Визнання та виконання іноземних судових рішень із міжнародних сімейних спорів: світовий досвід уніфікації норм права та деякі питання судової практики. *Право України*. 2020. № 6. С. 189-205. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2020_6_13.